

Najczęściej spotykane zaburzenia w rozwoju mowy u dzieci

O wadliwej wymowie mówimy, gdy odbiega ona od normy fonetycznej ogólnie przyjętej w danym języku. Są to odchylenia różnego rodzaju - od drobnych nieprawidłowości w realizacji poszczególnych głosek, po ciężkie wady wymowy uniemożliwiające porozumiewanie się z otoczeniem.

Dyslalia to nieprawidłowość w wymawianiu jednej lub kilku głosek. Głoski mogą być zamieniane na inne, zniekształcane lub nie wymawiane w ogóle.

W obrębie dyslalii wyróżniamy:

- **sygmatyzm** - czyli nieprawidłowa wymowa głosek /ś, ź, ć, dź/ s, z, c, dz/. / sz, ż, cz, dż /
- **rotacyzm** - nieprawidłowa wymowa głoski „r”
- **mowę bezdźwięczną** – wymawianie głosek dźwięcznych jak ich bezdźwięczne odpowiedniki
- **kappacyzm** – nieprawidłowa realizacja głoski „k”
- **gammacyzm** – nieprawidłowa wymowa głoski „g”
- **lambdacyzm** – nieprawidłowa wymowa głoski „l”
- inne odchylenia od norm artykulacyjnych

W przypadku dyslalii całkowitej zaburzenie może dotyczyć realizacji większości, a nawet wszystkich głosek (mowa niezrozumiała lub zrozumiała tylko przez najbliższe otoczenie – tzw. bełkot).

Jąkanie to zaburzenie płynności mowy na skutek mimowolnych skurczów narządów mownych: oddechowych, fonacyjnych i artykulacyjnych.

Alalia to częściowa lub całkowita utrata zdolności mówienia lub\i rozumienia na skutek uszkodzenia struktur korowych. Uszkodzenie to powstało jeszcze przed pojawieniem się mowy i uniemożliwia prawidłowy jej rozwój (poziom intelektualny i słuch jest w normie).

PORADY DLA RODZICÓW

Kiedy należy udać się z dzieckiem do logopedy?

Zawsze, gdy zaobserwowane zostaną następujące objawy:

- ▣ trzyletnie dziecko nie mówi
- ▣ pięcio-, sześciolatek nie wymawia wszystkich głosek lub mówi niezrozumiale dla otoczenia
- ▣ dźwięki mowy są zniekształcane (brzydko brzmią)
- ▣ dziecko się jąka

Istnieją szczególne przypadki, gdy do logopedy należy udać się jeszcze wcześniej, nawet przed pierwszym rokiem życia. Dotyczy to sytuacji, kiedy dziecko:

- pochodzi z obciążonego okresu ciąży–okołoporodowego (powikłania w czasie ciąży i porodu, urazy, poważne choroby dziecka w okresie przed pojawieniem się mowy, inne)
- ma uszkodzony słuch
- ma dziecięce porażenie mózgowe, zespół Dawna czy też inną niepełnosprawność fizyczną, bądź umysłową
- ma rozszczep podniebienia i/lub wargi
- dziecko nie gaworzy, nie reaguje na mowę (np. na swoje imię, proste polecenia typu „daj” „pokaż”, itp.)
- ma kłopoty z żuciem, połykaniem, oddycha przez usta.

Skąd biorą się wady wymowy ?

Przyczyny zaburzeń mowy:

- ▣ mało sprawne narządy artykulacyjne (język, wargi, żuchwa, podniebienie miękkie)
- ▣ wadliwa budowa narządów artykulacyjnych (przyrośnięty język, język zbyt długi, gruby, rozszczep podniebienia, wady zgryzu, deformacje zębów, inne)
- ▣ zaburzenia słuchu (nawet niewielki niedosłuch, niezauważalny dla rodziców może mieć odbicie w wadliwej mowie)
- ▣ zaburzenia tzw. słuchu fonematycznego (dziecko dobrze słyszy, ale ma trudności z rozróżnianiem głosek)
- ▣ niewłaściwe wzorce mowy, nieprawidłowe postawy wychowawcze (źle mówiący rodzice, rodzeństwo, zwracanie się do dziecka w sposób pieszczotliwy, „dzieciący”, postawa zbyt surowa, ciągłe karcenie dziecka, ośmieszanie jego mowy)
- ▣ uszkodzenia ośrodków mowy w mózgu na skutek urazów podczas ciąży, porodu i w okresie niemowlęctwa
- ▣ silne negatywne przeżycia (wypadek, głębokie przeżycie strachu, uraz psychiczny).

Co robić, by dziecko ładnie mówiło?

Na prawidłową wymowę składa się wiele czynników. Niektóre mają wpływ na nią, zanim się jeszcze pojawi i warunkują jej prawidłowy rozwój. Dbalność o mowę należy rozpocząć od właściwych zabiegów pielęgnacyjnych niemowlęcia:

- ▣ ile to możliwe karmić piersią przynajmniej do ósmego miesiąca życia
- ▣ zwracać uwagę by dziecko spało z zamkniętą buzią (zawiazywać czapeczkę pod brodą podczas snu, w ciągu dnia przytrzymywać bródkę dziecka, zwierać szczęki, aby wytworzyć w dziecku nawyk oddychania nosem)
- ▣ nie przedłużać okresu karmienia butelką, przechodzić na pojenie z kubeczka, nie karmić dziecka ciągle papkami i zmiksowanymi zupkami - czynność gryzienia to wspaniała gimnastyka dla narządów mowy
- ▣ jak najwcześniej odzwyczajając dziecko od ssania smoczka, palca, picia z butelki; czynności te sprzyjają wadom wymowy i wadom zgryzu
- ▣ dbać o higienę i stan jamy ustnej
- ▣ otoczyć dziecko mową /jest to tzw. kąpiel słowna/ – dużo mówić, używać prostych zwrotów, czytać, uczyć prostych wierszyków z pokazywaniem np. „ Gotowała sroczka”; niech dziecko obserwuje usta osoby mówiącej.

Rodzicu pamiętaj!

Przed wystąpieniem wad wymowy, bądź ich utrwaleniem, uchroni Twoje dziecko badanie kontrolne. Do logopedy można zgłosić się zawsze - niezależnie od wieku dziecka. Warto zapytać i rozwiać swoje wątpliwości. O ile jest takie wskazanie należy rozpocząć ćwiczenia jak najwcześniej.

Z wad wymowy się nie wyrasta, z wiekiem utrwalają się!

Zaburzenia mowy są przyczyną wielu niepowodzeń szkolnych, utrudniają naukę czytania, powodują błędy w pisaniu, zaburzają kontakty społeczne, są źródłem kompleksów, a w szczególnych przypadkach urazów psychicznych.